

.....

SPRÁVA O STAVE ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY V ROKU 2021

ÚČINNÁ OCHRANA PRÍRODY A KRAJINY

KLÚČOVÉ OTÁZKY A KLÚČOVÉ ZISTENIA

Aký je stav druhov a biotopov európskeho významu?

Stav druhov a biotopov európskeho významu na Slovensku vykazuje za obdobie rokov 2013 – 2018 (podľa 3. hodnotiacej správy pre EK) zhoršenie, jedná sa však o dôsledok zlepšenia poznatkov a teda v skutočnosti je ich stav viac-menej rovnaký ako v predchádzajúcich hodnotených obdobiach. V nepriaznivom stave (nevyhovujúci, príp. zlý) sa nachádzalo 75 % druhov a 60,4 % biotopov európskeho významu.

Aký je stav jednotlivých druhov rastlín a živočíchov a vývoj v zamedzovaní jeho zhoršovania?

Ohrozenosť nižších rastlín v SR predstavuje v súčasnosti 11,7 % a ohrozenosť vyšších rastlín 14,6 %, pričom chránených je 22,1 % vyšších rastlín vyskytujúcich sa v SR. V rámci živočíchov je ohrozených 24,2 % stavovcov a 6,5 % bezstavovcov, pričom chránených je celkovo cez 3 % druhov. V roku 2021 boli realizované programy záchrany pre 8 druhov živočíchov a programy starostlivosti pre 3 druhy živočíchov.

Aký je stav a vývoj územnej ochrany v SR?

V súčasnosti je na území SR spolu 1 183 tzv. maloplošných chránených území (CHÚ) a 23 tzv. veľkoplošných CHÚ národnej sústavy, pričom celková rozloha CHÚ klasifikovaných stupňami ochrany (2. – 5.) predstavuje 1 148 958 ha

BIODIVERZITA

Monitoring druhov a biotopov

Realizácia monitoringu biotopov a druhov európskeho významu v zmysle Smernice Rady 92/43/EHS z 21. mája 1992 o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín (ďalej len „smernice o biotopoch“) pokračovala na vybraných trvalých monitorovacích lokalitách (TML). Za týmto účelom bolo zrealizovaných **2 237 terénnych návštev** TML, pričom údaje boli zaznamenané a schválené prostredníctvom Komplexného informačného a monitorovacieho systému (KIMS), zverejňované na portáli www.biomonitoring.sk.

Druhová ochrana

Ohrozenosť druhov

V SR je, podľa aktuálnych **červených zoznamov**, v súčasnosti **ohrozených 1 047 druhov nižších rastlín** (v kategóriách CR

(bez vzájomných prekryvov), čo tvorí 23,4 % rozlohy SR. V roku 2021 bolo vyhlásených 76 nových prírodných rezervácií o celkovej výmere 6 462,42 ha za pralesy Slovenska. Koncom roka 2021 schválila NR SR reformu národných parkov, čím sa vykonal prvý krok pri prechode na jednotné riadenie pozemkov vo vlastníctve štátu nachádzajúcich sa v národných parkoch.

Pripravený bol návrh materiálu na rokovanie vlády SR pre doplnenie 97 lokalít do národného zoznamu území európskeho významu (v rámci európskej sústavy CHÚ Natura 2000) na výmere viac ako 10 000 ha. Spracovávané boli odborné návrhy 9 programov starostlivosti o chránené vtáčie územia.

Nastal pokrok v hodnotení ekosystémových služieb?

V roku 2021 bolo novelizované nariadenie Európskeho Parlamentu a Rady (EÚ) 691/2011 o environmentálnych účtoch, ktorým sa pridávajú do tohto nariadenia nové moduly vrátane ekosystémových účtov.

V rámci projektu Interreg CENTRAL EUROPE „Centralparks“ bol vyvinutý Karpatský súbor nástrojov pre hodnotenie ekosystémových služieb (CEST), ktorý poskytuje praktické kroky pre vypracovanie a využívanie hodnotenia ekosystémových služieb pri rozhodovacích procesoch a politikách v mnohých oblastiach.

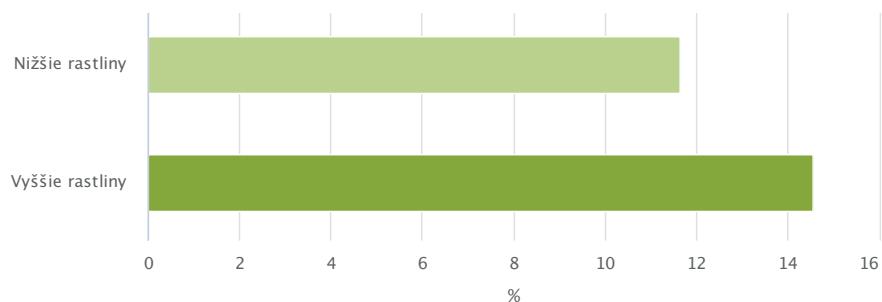
Prelomovým je prvé monetárne vyhodnotenie vybraných ekosystémových služieb pre jednotlivé ekosystémy Slovenska v eur/ha/rok, ako aj celkové ekonomické vyhodnotenie poskytovaných služieb na celonárodnej úrovni.

V rámci **prípravy monitoringu vtákov európskeho významu** v zmysle smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/147/ES z 30. novembra 2009 o ochrane voľne žijúceho vtáctva – kodifikované znenie (ďalej len „smernica o vtákoch“) boli rozpracované **metodiky** komplexného monitoringu **pre viac ako 200 druhov vtákov**. Bol vypracovaný návrh na založenie viac ako 5 000 TML.

Financovanie monitoringu druhov a biotopov európskeho významu bolo zabezpečené z Operačného programu Kvalita životného prostredia (OP KŽP).

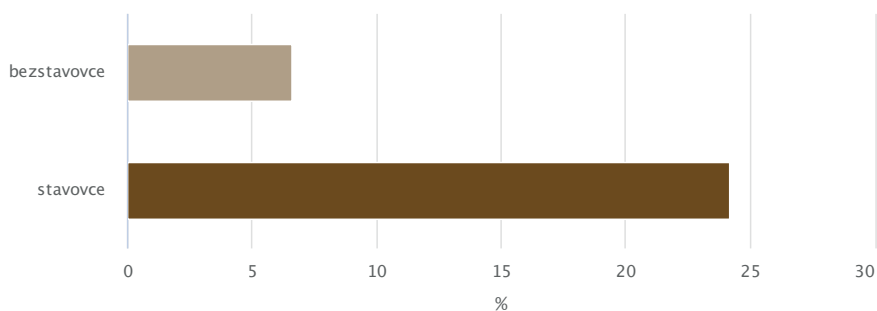
– kriticky ohrozené, EN – ohrozené a VU – zraniteľné, podľa IUCN), pričom je ohrozená skoro polovica machorastov a skoro štvrtina lišajníkov. Z **vyšších rastlín** je ohrozených **527 druhov**.

Graf 016 | Podiel ohrozených taxónov rastlín

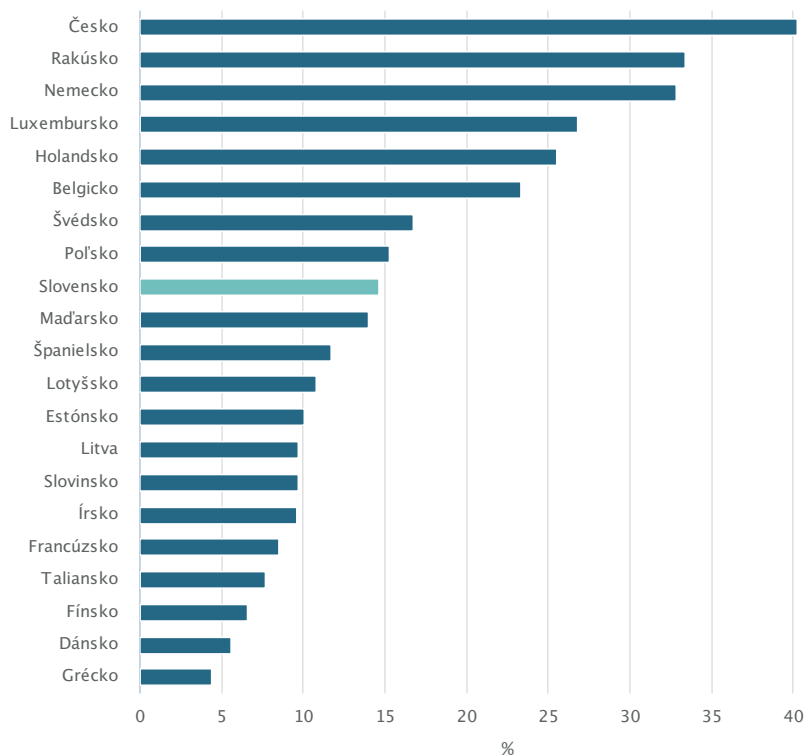
Poznámka: Stav k roku 2021
Zdroj: ŠOP SR

Graf 017 | Podiel ohrozených taxónov živočíchov

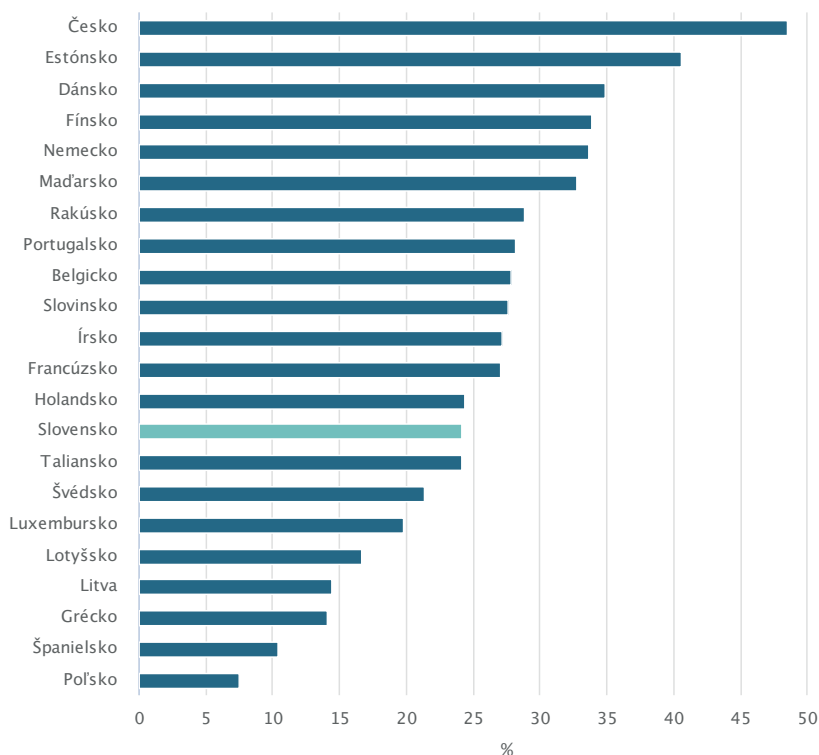
Poznámka: Stav k roku 2021
Zdroj: ŠOP SR

Graf 018 | Medzinárodné porovnanie ohrozenosti vyšších rastlín

Poznámka: Stav k roku 2021
Zdroj: OECD

Graf 019 | Medzinárodné porovnanie ohrozenosti vtákov

Poznámka: Stav k roku 2021

Zdroj: OECD

Podľa aktuálnych červených zoznamov živočíchov je v SR ohrozených 1 636 bezstavovcov a 100 taxónov stavovcov (v kategóriách CR, EN a VU, podľa IUCN).

Medzi najviac ohrozené bezstavovce patria šváby (44,4 %), podenky (34,2 %), vážky (33,3 %) a tiež mäkkýše a pavúky (do 30 %). Zo stavovcov sú najviac ohrozené mihule (100 %) a obojživelníky s plazmi (nad 40 %).

Medzi najlepšie preskúmané taxóny patria vtáky, tieto slúžia ako indikátory stavu biodiverzity a biologického zdravia ekosystémov, ktoré obývajú. Ohrozená z nich je skoro jedna štvrtina (24,2 %).

Obchod s ohrozenými druhmi

MŽP SR udelilo v roku 2021, ako Výkonný orgán SR podľa Dohovoru o medzinárodnom obchode s ohrozenými druhmi voľne žijúcich živočíchov a rastlín (Dohovor CITES), 2 574 výnimiek zo zákazu komerčných činností podľa čl. 8 ods. 3 nariadenia Rady (ES) č. 338/97 o ochrane druhov voľne žijúcich živočíchov a rastlín reguláciou obchodu s nimi, 3 súhlasy na premiestnenie živých exemplárov živočíchov podľa čl. 9 nariadenia Rady a 164 povolení na dovoz/vývoz/opätovný vývoz podľa čl. 4 a 5 nariadenia Rady.

Vedeckým orgánom SR je ŠOP SR a v súlade s národnou a legislatívou EÚ sa o. i. v roku 2021 vyjadril k 627 žiadostiam. Z toho sa 67 žiadostí týkalo dovozu/vývozu exemplárov a 475 udelenia výnimky zo zákazov komerčných činností. Určovania spoločenskej hodnoty exemplárov, iného vhod-

ného nezameniteľného označenia exemplárov či poskytovania ďalších informácií sa týkalo 78 žiadostí. Pracovníci jednotlivých správ ŠOP SR boli v súvislosti s vykonávaním dohľadu nad odovzdaním uhynutých exemplárov vybraných druhov mačkovitých šeliem na likvidáciu či ďalšie spracovanie prizvaní ku 14 prípadom úhynov.

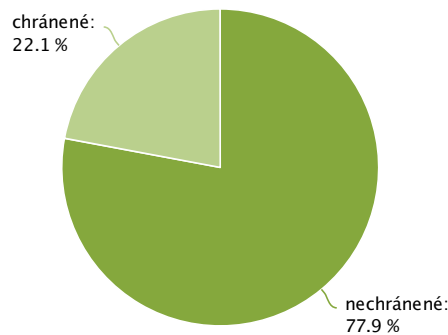
V septembri 2021 zorganizovalo MŽP SR v Národnej zoológickej záhrade Bojnice medzinárodnú konferenciu CITES, ktorej sa zúčastnili zástupcovia viacerých dotknutých orgánov SR a Českej republiky v rámci problematiky CITES (najmä výkonné a vedecké orgány, inšpekcie, Prezídium policajného zboru, colné orgány). Tematicky bola konferencia zameraná na legislatívu, mačkovité šelmy či zdieľanie skúseností v oblasti vymáhania práva.

Ochrana druhov

Druhová ochrana rastlín a živočíchov je upravená v § 32 – § 35 **zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny** v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ochrane prírody a krajiny“) a **vyhláškou MŽP SR č. 170/2021 Z. z.**, ktorou sa vykonáva zákon o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov.

V zmysle uvedenej vyhlášky je chránených **1 153 druhov a poddruhov rastlín** vyskytujúcich sa v SR, z toho 798 druhov vyšších (cievnatých) rastlín, 222 druhov machorastov, 44 druhov lišajníkov a 89 druhov vyšších húb vyskytujúcich sa v SR..

Graf 020 | Podiel chránených druhov vyšších rastlín (2021)

Zdroj: ŠOP SR

Počet **chránených živočíchov s výskytom v SR** predstavuje **965 taxónov**, z čoho je 486 taxónov stavovcov (vrátane celej taxonomickej skupiny vtákov, keďže všetky druhy prirodzene sa vyskytujúcej vtákov na území SR sú chránené).

Starostlivosť o chránené a ohrozené druhy

V roku 2021 neboli spracované ani realizované žiadne programy záchranu druhov vyšších rastlín.

Tabuľka 014 | Programy záchranu (PZ) a programy starostlivosti (PS) druhov živočíchov

Typ programu	Realizácia v roku 2021 (druhy)
Programy záchranu	PZ žltáčka zanoväťového (<i>Colias myrmidone</i>) PZ jasoňa červenookého (<i>Parnassius apollo</i>) na roky 2017 – 2021 PZ korytnačky močiarnej (<i>Emys orbicularis</i>) na roky 2017 – 2021 PZ sokola červenonohého (<i>Falco vespertinus</i>) na roky 2018 – 2022 PZ hlucháňa hôrneho (<i>Tetrao urogallus</i>) na roky 2018 – 2022 PZ tetrova holniaka (<i>Tetrao tetrix</i>) na roky 2018 – 2022 Spoločný PZ bučiaka veľkého (<i>Botaurus stellaris</i>) a chochlačky bielookej (<i>Aythya nyroca</i>) na roky 2019 – 2023
Programy starostlivosti	PS o vlka dravého (<i>Canis lupus</i>) na Slovensku PS o rysa ostrovida (<i>Lynx lynx</i>) na Slovensku PS o medveďa hnedého (<i>Ursus arctos</i>) na Slovensku

Zdroj: ŠOP SR, MŽP SR

V rámci **20 chovných** a **7 rehabilitačných staníc** bolo v roku 2021 **rehabilitovaných 1 838 jedincov** poranených alebo inak hendikepovaných živočíchov (**vtáky – 1 550 jedincov, cicavce – 278 jedincov, iné – 10 jedincov**). Späť do voľnej prírody bolo **vypustených 975 jedincov** (z toho 784 vtákov, 182 cicavcov a 9 iných).

Z hľadiska záchrany živočíchov **in situ** boli v roku 2021 organizáciami ochrany prírody a krajiny organizované **transfery** 100 jedincov **sysla pasienkového** v rámci projektu LIFE Sysel.

V rámci organizačných útvarov ŠOP SR sa v roku 2021 zabezpečilo **stráženie 143 hniezd** 8 druhov dravcov (orol kráľovský, orol skalný, orol kriklavý, sokol sťahovavý, sokol rároh, výr skalný, orliak morský a haja červená) a v nich bolo úspešne **vyvedených 171 mládat**.

Invázne druhy

Právny a strategický rámec problematiky invázných druhov je zadaný **nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1143/2014 o prevencii a manažmente introdukcie a šírenia invázných nepôvodných druhov** (ďalej len „nariadenie EÚ č. 1143/2014“). Následnými vykonávacími nariadeniami Komisie (EÚ) č. 1141/2016, č. 1263/2017 a č. 1262/2019 bol ustanovený **zoznam** a do neho zaradených **66 druhov**, ktoré sú považované za **invázne druhy vzbudzujúce obavy Únie (36 druhov rastlín a 30 druhov živočíchov)**.

V rámci SR problematiku prevencie a manažmentu invázných nepôvodných druhov legislatívne upravuje **zákon č. 150/2019 Z. z. o prevencii a manažmente introdukcie a šírenia invázných nepôvodných druhov a zмене a doplnení niektorých zákonov**, ktorým sa **implementuje** nariadenie EÚ č. 1143/2014, ďalej **nariadenie vlády SR č. 449/2019 Z. z.**,

Invázne druhy rastlín

Trend výskytu invázných nepôvodných druhov rastlín **sa naďalej zhoršuje**. Súvisí to najmä s pomerne veľkým výskytom týchto druhov na pozemkoch s neznámym alebo nevysporiadaným vlastníctvom, na ktorých nie je zabezpečená pravidelná starostlivosť (napr. kosenie, pastva), ale tiež s nedostatočne účinným vynucovaním právnych predpisov upravujúcich prevenciu a manažment introdukcie a šírenia invázných nepôvodných druhov. Populácie invázných nepôvodných druhov rastlín sa rozširujú, nakoľko aktivity na ich elimináciu sú nedostatočné a predovšetkým nie sú vykonávané celoplošne a systematicky.

Zoznam invázných nepôvodných druhov rastlín **vzbudzujúcich obavy Slovenskej republiky (tzv. národný zoznam)** je uvedený v prílohe č. 1 nariadenia vlády č. 449/2019 Z. z. a zahŕňa **3 druhy** a **1 rod bylín** a **3 druhy drevín**:

- ambrózia palinolistá (*Ambrosia artemisiifolia*)
- zlatobyľ kanadská (*Solidago canadensis*)
- zlatobyľ obrovská (*Solidago gigantea*)

V rámci praktickej starostlivosti o živočíchy boli organizačnými útvarmi ŠOP SR zrealizované aj aktivity na **zlepšenie generačných a pobytových podmienok živočíchov**, ako sú napr. budovanie nových, resp. údržba a prekládka pôvodných umelých hniezdnych podložiek pre bociany, dravce, sovy a spevavce, stráženie tokanísk lesných kurovitých vtákov, zlepšenie hniezdnych podmienok pre krakľovce, riešenie výskytu netopierov a dáždovníkov v panelových domoch, sledovanie funkčnosti rybovodov, monitoring hniezd sov, úprava biotopov vo voľnej krajine a úprava reprodukčných lokalít pre obojživelníky.

ŠOP SR zabezpečuje na problematických úsekoch komunikácií v čase jarnej migrácie obojživelníkov **inštaláciu fóliových zábran** a následný **prenos obojživelníkov**, prevažne žiab, cez teleso cesty. Celkovo bolo v roku 2021 **prenesených 90 478 jedincov** obojživelníkov, pričom bolo **inštalovaných 15 100 m zábran** pre obojživelníky, z toho 9 120 m mimo CHÚ.

ktorým sa vydáva zoznam invázných nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy SR a **vyhláska MŽP SR č. 450/2019 Z. z.**, ktorou sa ustanovujú podmienky a spôsoby odstraňovania invázných nepôvodných druhov.

V roku 2021 bola v súlade s čl. 13 nariadenia EÚ č. 1143/2014 vypracovaná komplexná **analýza prienikových ciest** invázných nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy EÚ súčasne s druhmi vzbudzujúcimi obavy SR. V nadväznosti na analýzu bol vypracovaný **Akčný plán na riešenie problematiky prienikových ciest neúmyselnej introdukcie a neúmyselného šírenia invázných nepôvodných druhov na územie SR a na územie EÚ cez územie SR**. Tento akčný plán má slúžiť na identifikáciu problematických miest, cez ktoré môže dochádzať k prieniku invázných nepôvodných druhov a tým podporiť lepšiu ochranu pred ich introdukciou.

- pohánkovec (kridlatka) (*Fallopia sp.; syn. Reynoutria*)
- beztvarec krovitý (*Amorpha fruticosa*)
- kustovnica cudzia (*Lycium barbarum*)
- javorovec jaseňolistý (*Negundo aceroides*)

Zoznam invázných nepôvodných druhov rastlín **vzbudzujúcich obavy Únie (tzv. zoznam EÚ)** je uvedený vo vykonávacom nariadení Komisie (EÚ) č. 2016/1141. V zozname sa nachádza **36 druhov** invázných nepôvodných rastlín, z ktorých bol výskyt na území Slovenska zatiaľ potvrdený len v prípade **5 druhov**:

- glejovka americká (*Asclepias syriaca*)
- boľševník obrovský (*Heracleum mantegazzianum*)
- vodomor Nuttalov (*Elodea nuttallii*)
- netýkavka žliazkatá (*Impatiens glandulifera*)
- pajaseň žliazkatá (*Ailanthus altissima*)

V roku **2021** bolo **zmapovaných 565 lokalít**, v rámci ktorých boli zaznamenané údaje pre **36 druhov** invázných nepôvodných rastlín a rastlín s potenciálne inváznym charakterom. **Najčastejšie udávanými druhmi** v CHÚ boli: glejovka americká (*Asclepias syriaca*), ambrózia palinolistá (*Ambrosia artemisiifolia*), *Fallopia* sp., netýkavka žliazkatá (*Impatiens glandulifera*), zlatobyľ kanadská (*Solidago canadensis*), zlatobyľ obrovská (*Solidago gigantea*), turanec kanadský (*Coryza canadensis*), agát biely (*Robinia pseudoacacia*), hviezdnik ročný (*Stenactis annua*), slnečnica hľuznatá (*Helianthus tuberosus*), netýkavka malokvetá (*Impatiens parviflora*).

V roku **2021** bolo **odstraňovanie** nepôvodných a invázných nepôvodných druhov rastlín realizované **na 46 lokalitách v CHÚ** na výmere 6,57 ha (ktoré nadväzovalo na opatrenia vykonávané aj v predchádzajúcich rokoch). Týkalo sa **19**

druhov nepôvodných a invázných nepôvodných druhov rastlín: pajaseň žliazkatý (*Ailanthus altissima*), *Ambrosia artemisiifolia*, *Asclepias syriaca*, astra novobelgická (*Aster novi-belgii*), druhy rodu *Fallopia*, jaseň americký (*Fraxinus americana*), jaseň mannový (*Fraxinus ornus*), boľševník obrovský (*Heracleum mantegazzianum*), *Impatiens glandulifera*, kustovnica cudzia (*Lycium barbarum*), javorovec jaseňolistý (*Negundo aceroides*), borovica čierna (*Pinus nigra*), orličník obyčajný (*Pteridium aquilinum*), *Robinia pseudoacacia*, druhy rodu *Solidago*, *Stenactis annua*.

Mimo CHÚ bolo vykonané odstraňovanie **8 druhov** nepôvodných a invázných nepôvodných druhov rastlín (*Abutilon theophrastii*, *Ambrosia artemisiifolia*, *Bunias orientalis*, *Fallopia japonica*, *Heracleum mantegazzianum*, *Iva xanthiifolia*, *Stenactis annua*, *Solidago canadensis*) **na 16 lokalitách** na výmere **1,9 ha**

Invázne druhy živočíchov

Zoznam invázných nepôvodných druhov živočíchov **vzbudzujúcich obavy Slovenskej republiky (tzv. národný zoznam)** je uvedený v prílohe č. 2 nariadenia vlády č. 449/2019 Z. z. a zahŕňa **10 druhov** (2 druhy mäkkýšov, 6 druhov rýb, 1 druh plazov, 1 druh cicavcov):

Mollusca – mäkkýše

- slizovec iberský (*Arion lusitanicus*)
- šklabka ázijská (*Sinanodonta woodiana*)

Pisces – ryby

- sumček čierny (*Ameiurus melas*)
- pichľavka siná (*Gasterosteus aculeatus*)
- býčko nahotemenný (*Neogobius gymnotrachelus*)
- býčko piesočný (*Neogobius fluviatilis*)
- býčko hlavatý (*Neogobius kessleri*)
- býčko čiernoústý (*Neogobius melanostomus*)

Biotopy

Praktická starostlivosť bola zameraná na nahradenie chýbajúceho tradičného obhospodarovania trávnych porastov a spočívala predovšetkým v likvidácii náletových drevín, kosení biomasy s jej odstránením z lokalít. Tieto opatrenia boli

Reptilia – plazy

- korytnačka maľovaná (*Chrysemys picta*)

Mammalia – cicavce

- norok americký (*Mustela vison*)

Zoznam invázných nepôvodných druhov živočíchov **vzbudzujúcich obavy Únie (tzv. zoznam EÚ)** je uvedený vo vykonávacom nariadení Komisie (EÚ) č. 2016/1141. V zozname sa nachádza **30 druhov** invázných nepôvodných živočíchov, z ktorých bol výskyt **na území Slovenska** zatiaľ potvrdený v prípade **15 druhov**: nutria vodná/riečna (*Myocastor coypus*), rak pruhovaný (*Orconectes limosus*), potápnica bielolica (*Oxyura jamaicensis*), rak signálny (*Pacifastacus leniusculus*), rak červený (*Procambarus clarkii*), býčkovec amurský (*Percottus glenii*), hrúzovec sieťovaný (*Pseudorasbora parva*), medvedík čistotný (*Procyon lotor*), korytnačka pismenková (*Trachemys scripta*), psík medvedíkovitý (*Nyctereutes procyonoides*), ondatra pižmová (*Ondatra zibethicus*), slnečnica pestrá (*Lepomis gibbosus*), rak mramorový (*Procambarus fallax f. virginialis*), húska štihla (*Alopothen aegyptiacus*), vrana lesklá (*Corvus splendens*).

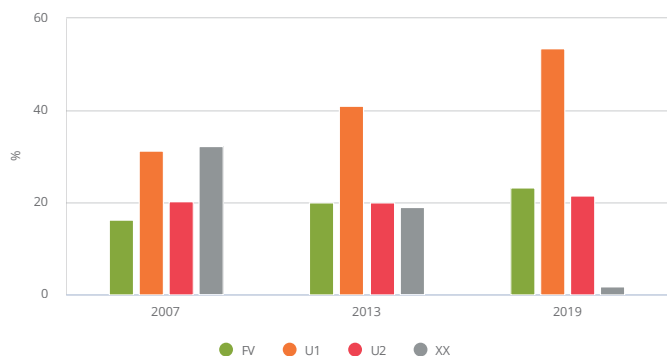
vykonané **na 170 lokalitách** o celkovej výmere **290,69 ha v CHÚ** a **na 25 genofondových plochách** o celkovej výmere **12,62 ha**.

Súhrnné informácie o stave druhov a biotopov európskeho významu a stave vtákov

Povinnosť monitorovania a vyhodnocovania stavu druhov a biotopov európskeho významu (EV) vyplýva zo smernice o biotopoch. **Predmetom monitoringu** na Slovensku je **150 druhov živočíchov, 50 druhov rastlín a 66 typov biotopov** EV v rámci **2 biogeografických regiónov** – alpského a panónskeho. Podľa čl. 17 smernice o biotopoch majú členské štáty povinnosť každých šesť rokov **vypracovať správu**

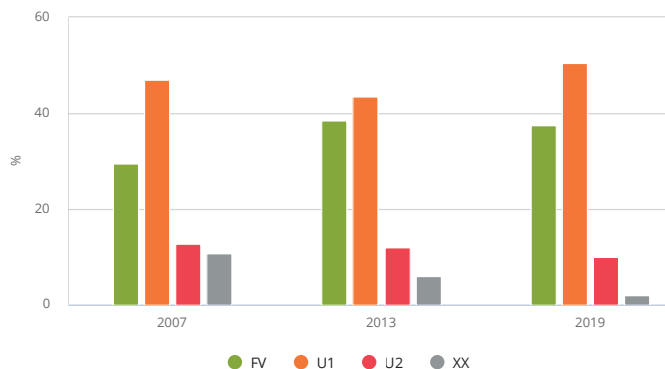
o realizácii opatrení prijatých podľa tejto smernice, vrátane hodnotenia vplyvov týchto opatrení na stav biotopov a druhov z hľadiska ochrany prírody. Doteraz posledná, v poradí **tretia správa o stave druhov a biotopov európskeho významu (za roky 2013 – 2018)** za Slovensko bola odovzdaná Európskej komisii v roku 2019.

Graf 021 | Porovnanie stavu druhov európskeho významu

Poznámka: FV – Priaznivý, U1 – Nepriaznivý-nevýhovujúci, U2 – Nepriaznivý-zlý, XX – Neznámy
Zdroj: ŠOP SR

Graf 022 | Porovnanie stavu biotopov európskeho významu

Poznámka: FV – Priaznivý, U1 – Nepriaznivý-nevýhovujúci, U2 – Nepriaznivý-zlý, XX – Neznámy
Zdroj: ŠOP SR

Celkové hodnotenie stavu druhov a biotopov EV bolo publikované v dokumente: Černecký, J., Čuláková, J., Ďuricová, V., Saxa, A., Andráš, P., Ulrych, L., Šuvada, R., Galvánková, J., Lešová, A., Havranová, I. 2020. *Správa o stave biotopov a druhov európskeho významu za obdobie rokov 2013 – 2018 v Slovenskej republike*. Banská Bystrica: ŠOP SR, 109 pp, ISBN 978-80-8184-076-0.

Obdobne bola v roku 2019 odovzdaná EK aj **druhá správa o stave vtákov na Slovensku** v zmysle čl. 12 smernice o vtákoch. Celkovo bolo **hodnotených 223 druhov vtákov**.

Z hľadiska stavu jednotlivých druhov vtákov vychádzajú v **nevýhovujúcom stave** predovšetkým druhy viazané na agrárnu krajinu, veľa druhov je taktiež v skupine **viazanej na mokradové biotopy**, resp. lesné biotopy, napr. hlucháň hôrny (*Tetrao urogallus*). Ďalšou skupinou, ktorá je ako celok v zlom stave, sú dravce.

Celkové hodnotenie stavu vtákov na Slovensku bolo publikované v dokumente: Černecký, J., Lešo, P., Ridzoň, J., Krištín, A., Karaska, D., Darolová, A., Fulín, M., Chavko, J., Bohuš, M., Krajniak, D., Ďuricová, V., Lešová, A., Čuláková, J., Saxa, A., Durkošová, J., Andráš, P. 2020. *Stav ochrany vtáctva na Slovensku v rokoch 2013 – 2018*. Banská Bystrica: ŠOP SR, 105 strán. ISBN: 978-80-8184-084-5.

V roku 2021 boli splnené požiadavky na **správy o výnimkách**. Správa o výnimkách v zmysle čl. 9 smernice o vtákoch (za rok 2020) a správa o výnimkách v zmysle čl. 16 smernice o biotopoch (za roky 2019 – 2020) boli spracované a odovzdané EK.

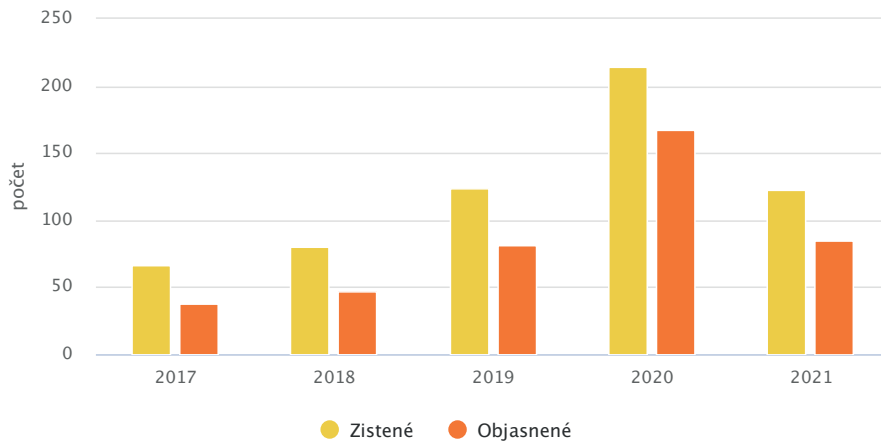
Bližšie výsledky hodnotenia druhov, biotopov i vtákov boli spracované v Správe o stave životného prostredia SR 2019.

Environmentálna kriminalita – ochrana rastlín a živočíchov

Z pohľadu počtu zistených trestných činov v rámci environmentálnej kriminality je najvýznamnejší **pokles počtu prípadov** u pytlactva a porušovania ochrany rastlín a živočíchov. V oboch prípadoch ide o **problém tzv. latencie** – t. j. významné množstvo prípadov zostáva neoznámených alebo sú zatajené.

Za oblasť ochrany rastlín a živočíchov bolo v roku 2021 zistených zločkami kriminálnej polície v rámci environmentálnej trestnej činnosti (v zmysle § 305 zákona č. 300/2005 – Trestný zákon) **123 prípadov s objasnenosťou 85 prípadov (69,11 %)**. V porovnaní s predchádzajúcim rokom poklesla objasnenosť prípadov o 3,8 percentuálneho bodu.

Graf 023 | Zistené a objasnené trestné činy v oblasti ochrany rastlín a živočíchov

Poznámka: Údaje v grafe obsahujú aj dodatočne objasnené prípady
Zdroj: MV SR

Realizácia práva a koncepcných činností v oblasti ochrany biodiverzity

Ochrana biologickej diverzity

V roku 2021 začalo MŽP SR s prípravou novej národnej stratégie a akčného plánu pre biodiverzitu 2021 – 2030 (tzv. NBSAP/National Biodiversity Strategy and Action Plan). Nadväzovalo sa na plnenie Akčného plánu pre implementáciu opatrení vyplývajúcich z Aktualizovanej národnej stratégie ochrany biodiverzity do roku 2020, ktorý schválila vláda SR v roku 2014, s prepojením na Stratégiu EÚ pre

biodiverzitu do roku 2030 a návrh nového Globálneho rámca pre biodiverzitu po roku 2020 (tzv. Global Biodiversity Framework/GBF) podľa Dohovoru o biologickej diverzite. Schválenie GBF však bolo znovu posunuté až na rok 2022, pričom naďalej pokračovali viaceré prípravné stretnutia na globálnej úrovni a aj úrovni EÚ.

Ochrana mokradí

V dňoch 25. – 29. októbra 2021 bolo mimoriadne on-line zasadnutie zmluvných strán Dohovoru o mokradiach majúcih medzinárodný význam predovšetkým ako biotopy vodného vtáctva (Ramsarského dohovoru), ktorého prvým bodom bol návrh uznesenia o preložení 14. zasadnutia konferencie zmluvných strán Ramsarského dohovoru (COP 14) na november 2022 a druhým bodom bol návrh rozpočtu. Slovensko sa aktívne zúčastnilo aj na európskych regionálnych stretnutiach a konzultáciách k Ramsarskému dohovoru a spolupracovalo s Českým ramsarským výborom (ČRV), vrátane účasti na mimoriadnom zasadnutí ČRV a konferencii k 50. výročiu Ramsarského dohovoru a 30. výročiu členstva ČR a SR v dohovore.

V roku 2021 bola spracovaná Národná správa za SR pre COP14 a vyhodnotenie plnenia Akčného plánu pre mokrade na roky 2019 – 2021. Zo 65 opatrení sa splnilo 43, resp. sa priebežne plnia, 15 opatrení bolo čiastočne splnených a 7 opatrení sa zatiaľ nerealizovalo. Začala sa tiež príprava nového akčného plánu do roku 2024, ktorý bol spolu s vyhodnotením spracovaný ako materiál na rokovanie vlády (s termínom predloženia v roku 2022).

Karpatská iniciatíva pre mokrade (CWI) realizovala svoj plán práce, najmä v súčinnosti so Sekretariátom Karpatského dohovoru, Karpatskou sústavou chránených území (CNPA), s WWF CEE, Wetlands International, DANUBEPARKS, Science for the Carpathians (S4C), s Daphne – Inštitútom aplikovanej ekológie a i. CWI spolupracovala na príprave a realizácii viacerých medzinárodných projektov. CWI sa tiež podieľala na aktivitách Pracovnej skupiny pre Ramsarské regionálne iniciatívy.

Medzi zrealizované činnosti v ochrane mokradí patrila:

- príprava nových opatrení na ochranu a manažment mokradí v rámci Strategického plánu Spoločnej poľnohospodárskej politiky na roky 2023 – 2027,
- príprava, prerokovávanie a schvaľovanie programov starostlivosti o mokradové CHÚ,
- príprava Koncepcie vodnej politiky SR do roku 2030 s výhľadom do roku 2050,
- príprava Vodného plánu Slovenska
- a ďalších významných dokumentov a plánov.

Zabezpečená bola príprava a realizácia projektov **spriechodňovania bariér** na tokoch a **revitalizácie tokov a mokradí**. Pozornosť bola venovaná aj monitoringu, mapovaniu a starostlivosti o pôvodné mokradové druhy, mapova-

niu a odstraňovaniu invázných druhov rastlín a živočíchov, manažmentu mokradových biotopov, ako aj monitoringu hydrologického režimu a chemizmu vôd jaskýň.

Chránené stromy

Sústavu chránených stromov (CHS) k roku 2021 tvorilo **429 CHS** a ich skupín, vrátane stromoradií – chránených objektov (o 8 menej ako predchádzajúci rok), čo predstavovalo **1 200**

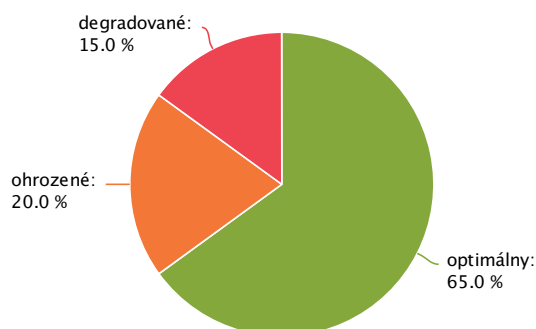
jedincov stromov (o 45 menej) v rámci **63 taxónov** (z toho 31 pôvodných a 32 nepôvodných).

Tabuľka 015 | Prehľad stavu právnej ochrany v roku 2021 – chránené stromy

Kraj	Počet chránených stromov v roku 2021			Schvaľovací predpis, dátum účinnosti
	vyhlásených (nové návrhy)	aktualizovaných (zmeny)	zrušených	
Trenčiansky	2	40	0	Vyhláška Okresného úradu Trenčín č. 141/2021 V.v. SR, ktorou sa vyhlasujú chránené stromy a ich ochranné pásma v Trenčianskom kraji, účinnosť 15. apríla 2021.
Košický	0	0	3	Vyhláška Okresného úradu Košice č. 215/2021 V.v. SR, ktorou sa zrušuje ochrana chránených stromov Lípy v Rudnej, Dub v Joviciach a Vrba biela v Čečejevciach, účinnosť 11. júna 2021.
Prešovský	0	0	7	Vyhláška Okresného úradu Košice č. 222/2021 V.v. SR, ktorou sa zrušuje ochrana chránených stromov Pagaštanová alej, Čelovský dub, Topoľ v Nižnej Sitnici, Lípa v Miňovciach, Lípy v Brezničke, Javor v Ostruni a Bresty pri obci Spišský Štiavnik, účinnosť 1. júla 2021.

Zdroj: ŠOP SR

Graf 024 | Stav chránených stromov

Poznámka: Stav k roku 2021

Zdroj: ŠOP SR

V roku 2021 bolo **ošetrených 25 CHS** a ich skupín (78 jedincov). Na financovaní sa podieľala ŠOP SR z vlastného rozpočtu, vlastníci pozemkov, na ktorých stromy rastú, obce, na území ktorých stromy rastú, a tiež boli použité zdroje z Environmentálneho fondu v rámci Programu ochrany prírody.

Územná ochrana

Národná sústava chránených území

Tabuľka 016 | Prehľad stavu právnej ochrany chránených území národnej sústavy za rok 2021

Prehľad vyhlásených CHÚ v roku 2021						
Č.	Kat.	Názov (kód územia Natura 2000)	Výmera (ha)	Číslo predpisu	Schvaľovací orgán	Účinnosť od
1.	PR	Oborínsky luh (časť je súčasťou SKUEV0006 Latorica)	154,85	Nariadenie vlády SR č. 30/2021 Z. z.	Vláda SR	1.2.2021
2.	CHA	Devínske jazero (SKUEV0313 Devínske jazero)	1 268,899	Nariadenie vlády SR č. 33/2021 Z. z.	Vláda SR	1.3.2021
3.	CHA	Široká (SKUEV0119 Široká)	203,57	Nariadenie vlády SR č. 35/2021 Z. z.	Vláda SR	1.3.2021
4.	CHA	Čachtické Karpaty (SKUEV0103 Čachtické Karpaty)	703,5098	Nariadenie vlády SR č. 36/2021 Z. z.	Vláda SR	1.3.2021
5.	PP	Kysacká jaskyňa (vyhlásenie ochranného pásma jaskyne)	11,4488 – ochran- né pásmo	Vyhláška okresného úradu Košice č. 96/2021 V. v. SR	Okresný úrad Košice	15.3.2021
6.	súkromný CHA	Langáčske skaly	5,0212	Vyhláška okresného úradu Trenčín č. 125/2021 V. v. SR	Okresný úrad Trenčín	15.4.2021
7.	CHA	Hradná dolina (SKUEV0024 Hradná dolina)	14,3264	Nariadenie vlády SR č. 193/2021 Z. z.	Vláda SR	1.6.2021
8.	CHA	Rimava (SKUEV0003 Rimava)	4,0720	Nariadenie vlády SR č. 197/2021 Z. z.	Vláda SR	1.6.2021
9.	obecné CHÚ	Trenčiansky luh	13,4700	VZN mesta Trenčín č. 9/2021	Mesto Trenčín	4.6.2021
10.	PR	Brezové (SKUEV0196 Brezové, pôvodný názov Pastierske)	16,8493 (prekrýva sa s časťou ochran- ného pásma NPP Važecká jaskyňa)	Nariadenie vlády SR č. 289/2021 Z. z.	Vláda SR	1.8.2021
11.	CHA	Laborec (SKUEV0232 Laborec)	24,96	Nariadenie vlády SR č. 292/2021 Z. z.	Vláda SR	1.8.2021

Prehľad vyhlásených CHÚ v roku 2021

Č.	Kat.	Názov (kód územia Natura 2000)	Výmera (ha)	Číslo predpisu	Schvaľovací orgán	Účinnosť od
12.	CHA	Horný tok Výravý (SKUEV0763 Horný tok Výravý)	19,47	Nariadenie vlády SR č. 293/2021 Z. z.	Vláda SR	1.8.2021
13.	CHA	Horný tok Chotčianky (SKUEV0759 Horný tok Chotčianky)	2,5571	Nariadenie vlády SR č. 294/2021 Z. z.	Vláda SR	1.8.2021
14.	PR	Veľký Bukovec (súčasť SKUEV0229 Bukovské vrchy)	973,9761 4 986,4508 – ochranné pásmo	Nariadenie vlády SR č. 334/2021 Z. z.	Vláda SR	15.9.2021
15.	76 PR	Pralesy Slovenska + názov lokality (67 PR je súčasťou ÚEV, celkovo cca 93 % územný prekryv)	spolu 6 461,6626	Nariadenie vlády SR č. 427/2021 Z. z.	Vláda SR	1.12.2021

Prehľad CHÚ aktualizovaných v roku 2021

Č.	Kat.	Názov (kód územia Natura 2000)	Výmera (ha)	Číslo predpisu	Schvaľovací orgán	Účinnosť od
1.	CHA (doteraz PR)	Ostrovne lúčky (SKUEV0269 a SKUEV1269 a SKUEV2269 Ostrovne lúčky)	674,39	Nariadenie vlády SR č. 34/2021 Z. z.	Vláda SR	1.3.2021
2.	NPP	Milada (vyhlásenie ochranné- ho pásma jaskyne)	252,6211 – ochranné pásmo	Vyhláška okresného úradu Košice č. 95/2021 V. v. SR	Okresný úrad Košice	15.3.2021
3.	CHA (doteraz PR)	Kulháň (SKUEV0134 Kulháň)	128,9765	Nariadenie vlády SR č. 194/2021 Z. z.	Vláda SR	1.6.2021
4.	PR	Záhradská (SKUEV0374 Záhradská)	8,7323	Nariadenie vlády SR č. 195/2021 Z. z.	Vláda SR	1.6.2021
5.	PP	Brezovská dolina (SKUEV0368 a SKUEV2368 Brezovská dolina)	3,5921	Nariadenie vlády SR č. 196/2021 Z. z.	Vláda SR	1.6.2021
6.	CHA (doteraz PR)	Temešská skala (SKUEV0127 Temešská skala)	165,9153	Nariadenie vlády SR č. 198/2021 Z. z.	Vláda SR	1.6.2021
7.	NPP	Brestovská jaskyňa (vyhlásenie návštevného poriadku jaskyne)	59,3073 – ochranné pásmo	Vyhláška okresného úradu Žilina č. 211/2021 V. v. SR (oprava 220/2021)	Okresný úrad Žilina	15.6.2021

Prehľad CHÚ aktualizovaných v roku 2021

Č.	Kat.	Názov (kód územia Natura 2000)	Výmera (ha)	Číslo predpisu	Schvaľovací orgán	Účinnosť od
8.	PR	Pokoradzské jazierka (SKUEV0364 Pokoradzské jazierka)	64,43	Nariadenie vlády SR č. 290/2021 Z. z.	Vláda SR	1.8.2021
9.	NPR	Plavno (SKUEV0199 Plavno)	52,5879	Nariadenie vlády SR č. 291/2021 Z. z.	Vláda SR	1.8.2021
10.	NPP	Čachtická jaskyňa (prevy- hlásenie ochranného pásma jaskyne)	451,4765 – ochranné pásma	Vyhľadka okresného úradu Trenčín č. 221/2021 V.v. SR	Okresný úrad Trenčín	1.8.2021

Prehľad CHÚ zrušených (preklasifikovaných) v roku 2021

Č.	Kat.	Názov (dôvod preklasifikovania)	Výmera (ha)	Číslo predpisu	Zrušovacie orgán	Účinnosť od
1.	NPR	Dolný les (stalo sa súčasťou nového CHA Devínske jazero)	186,26	Nariadenie vlády SR č. 33/2021 Z. z.	Vláda SR	1.3.2021
2.	PR	Dunajské ostrovy (stalo sa súčasťou nového CHA Ostrovné lúčky)	219,71	Nariadenie vlády SR č. 34/2021 Z. z.	Vláda SR	1.3.2021
3.	PR	Plešivec (stalo sa súčasťou nového CHA Čachtické Karpaty)	53,00	Nariadenie vlády SR č. 36/2021 Z. z.	Vláda SR	1.3.2021
4.	NPR	Čachtický hradný vrch (stalo sa súčasťou nového CHA Čachtické Karpaty)	56,17	Nariadenie vlády SR č. 36/2021 Z. z.	Vláda SR	1.3.2021
5.	PR	Čepúšky (stalo sa súčasťou nového CHA Kulháň)	58,180	Nariadenie vlády SR č. 194/2021 Z. z.	Vláda SR	1.6.2021
6.	PR	Marocká hoľa (stalo sa súčasťou novej PR Pralesy Slovenska – Marocká hoľa)	63,76	Nariadenie vlády SR č. 427/2021 Z. z.	Vláda SR	1.12.2021

Zdroj: ŠOP SR

Vláda SR dňa 3.11.2021 schválila nariadenie, ktorým sa **vyhlásilo 76 nových prírodných rezervácií** o celkovej výmere **6 462,42 ha** za **pralesy Slovenska**. Tento krok znamená záväzok a povinnosť zachovať najcennejšie lesy pre budúce generácie a pralesy tak môžu byť skutočne chránené.

Celý proces prípravy vychádzal z mapovania zachovaných pralesov na území Slovenska realizovaným OZ Prales v rokoch 2009 – 2015 (identifikovaných bolo 261 lokalít pralesov a pralesových zvyškov s výmerou 10 180 ha, z čoho 70 % podliehalo primeranej ochrane a zvyšných 30 % nebolo dostatočne chránených najvyšším 5. stupňom ochrany) a uskutočnil sa s podporou štátneho podniku Lesy SR, MPRV SR, ŠOP SR, MŽP SR a s mimovládnyimi organizáciami WWF Slovensko a OZ Prales. Vďaka schváleniu PR Pralesy Slovenska sa ochráni ďalších takmer 2 500 ha pralesov a skoro 4 000 ha lesov, ktoré tvoria zvyšok prírodných rezervácií, pričom približne jednu tretinu výmery pralesov Slovenska

tvoria biotopy hlucháňa hôrneho. Jedná sa o pozemky vo vlastníctve štátu a v správe štátneho podniku Lesy SR. Väčšina týchto lokalít aktuálne tvorí súčasť chránených krajinných oblastí, národných parkov (NP) a ochranných pásiem.

Dňa 14. 12. 2021 **schválila NR SR reformu národných parkov** na Slovensku. **Cieľom** reformy je rozvoj NP a vyššia úroveň kvality života obyvateľov v dotknutých regiónoch. Schválená novela **zabezpečí NP právnu subjektivitu a prevod správy pozemkov vo vlastníctve štátu** pod rezort životného prostredia, ktorý sa bude realizovať **až po zonácii** NP. Od 1. apríla 2022 sa tak správa štátnych pozemkov presunie na správy NP len na území TANAPu, PIENAPu a NP Slovenský raj. K tomuto dátumu prechádza pod NP aj správa štátnych pozemkov v 4. a 5. stupni ochrany. Prechod správy územi v 3. a nižšom stupni ochrany vo vlastníctve štátu je podmienený zonáciou.

Výmera chránených území

Celková výmera osobitne chránených častí prírody a krajiny v SR **klasifikovaných stupňami ochrany (2. – 5. stupeň ochrany), v roku 2021 činila 1 148 958 ha** (so zohľadnením vzájomného prekryvu týchto území), čo predstavuje **23,43 %** z územia SR a nárast oproti predchádzajúcemu roku o 1 376 ha.

Okrem uvedeného sa na území SR nachádzali vyhlásené CHÚ národnej sústavy, ktoré **nie sú klasifikované stupňami ochrany – ochranné pásma 22 jaskýň** (15 NPP a 7 PP) s celkovou výmerou **3 683 ha**. Ich časť sa však **prekrýva** s ostatnými CHÚ národnej sústavy.

V rámci národnej sústavy CHÚ sa na území SR nachádzajú

aj obecné chránené územia, v ktorých **neplatia stupne ochrany**, ale podmienky ochrany stanovené obcami, ktoré ich za obecné chránené územia vyhlasujú. V súčasnosti je **vyhlásených 11** obecných chránených území s celkovou výmerou **584 ha**.

Národná sústava CHÚ Slovenska v roku 2021 pozostávala z:

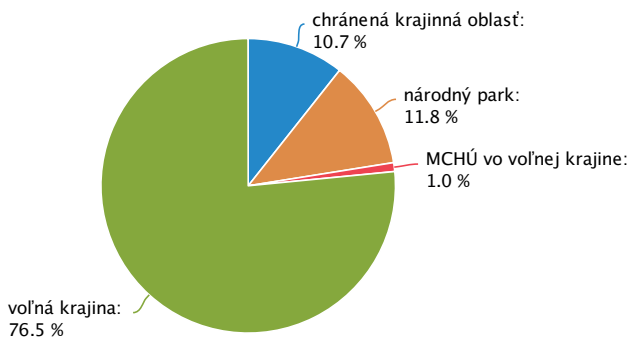
- 9 národných parkov,
- 14 chránených krajinných oblastí a
- 1 183 tzv. maloplošných chránených území (MCHÚ; t. j. + 94 území oproti predchádzajúcemu roku).

Tabuľka 017 | Prehľad počtu a výmery chránených území (2021)

	Kategória	Počet	Výmera CHÚ (ha)	Výmera ochranného pásma (OP) (ha)	% z rozlohy SR (aj s OP)
tzv. veľkoplošné CHÚ	Chránené krajinné oblasti (CHKO)	14	522 582	x	10,66
	Národné parky (NP)	9	317 541	262 591	11,83
	Spolu CHKO + NP	23	840 122	262 591	22,49
tzv. maloplošné CHÚ (MCHÚ)	Chránené krajinné prvky (CHKP)	1	3	x	>0
	Chránené areály (CHA)	193	14 923	2 425	0,35
	Prírodné rezervácie (PR) – vrátane 3 súkromných	448	23 487	5 518 (+ 9 496 OP zo zákona)	0,79
	Národné prírodné rezervácie (NPR)	200	80 124	2 215 (+ 7 138 OP zo zákona)	1,82
	Prírodné pamiatky (PP) – bez jaskýň a vodopádov "zo zákona"	270	1 522	465 (+ 3 421 OP zo zákona)	0,11
	Národné prírodné pamiatky (NPP)	60	59	3 407 (+ 100 OP zo zákona)	0,07
	Obecné chránené územia	11	584	x	0,01
	Spolu tzv. MCHÚ	1 183	120 702	14 028 (+ 20 155 OP zo zákona)	3,15

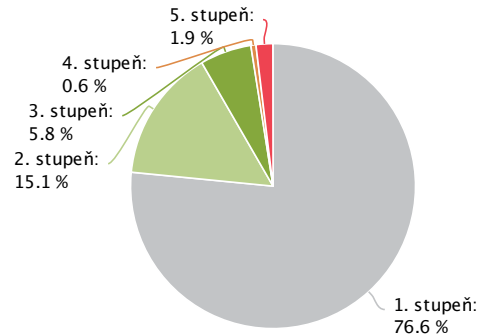
Zdroj: ŠOP SR

Graf 025 | Podiel chránených území podľa vybraných kategórií (2021)

Zdroj: ŠOP SR

Graf 026 | Podiel stupňov ochrany na rozlohe Slovenska (2021)

Zdroj: ŠOP SR

Tabuľka 018 | Rozloženie MCHÚ

	Počet MCHÚ	Výmera MCHÚ (ha) (vrátane ich vyhlásených OP)	% z výmery územia
na území CHKO	264	23 718	4,54
na území NP	225	78 970	24,87
na území OP NP	73	4 701	1,79
na území 1. stupňa ochrany (voľná krajina)	621	47 496	1,25

Zdroj: ŠOP SR

Tabuľka 019 | Prehľad chránených území podľa druhov a stupňov ochrany

Stupeň ochrany*	Kategória	Výmera (ha)	% z územia SR
1. stupeň	„voľná krajina“ (mimo území národnej sústavy CHÚ)	3 754 541,9673	76,57
2. stupeň	CHKO**, OP NP**, prírodný park, CHA, CHKP, zóny D	740 555,4751	15,10
3. stupeň	NP**, prírodný park, CHA, CHKP, vyhlásené OP MCHÚ, OP MCHÚ zo zákona, zóny C	286 134,3139	5,84
4. stupeň	NPR, PR, NPP, PP, CHA, CHKP, vyhlásené OP MCHÚ, zóny B	27 942,3392	0,57
5. stupeň	NPR, PR, NPP, PP, CHA, CHKP, zóny A	94 325,9045	1,92
2. – 5. stupeň	Chránené územia národnej sústavy klasifikované stupňami ochrany	1 148 958,0327	23,43

* nie sú uvádzané územia, ktoré nemajú stupeň ochrany (ochranné pásma jaskýň a obecné chránené územia)

** výmera mimo tzv. MCHÚ, ktoré sa v nich nachádzajú

Zdroj: ŠOP SR

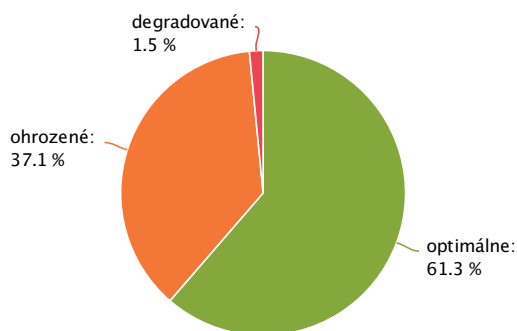
ÚČINNÁ OCHRANA PRÍRODY A KRAJINY

Stav chránených území

Stav tzv. MCHÚ zaradených do 2. – 5. stupňa ochrany je hodnotený v **3 kategóriách ohrozenosti**, pričom z 1 172 týchto území (bez obecných chránených území) bolo **degradova-**

ných 1,5 %, ohrozených bolo **37,1 %** a **v optimálnom stave** bolo **61,4 %**.

Graf 027 | Ohrozenosť MCHÚ podľa ich počtu (2021)

Zdroj: ŠOP SR

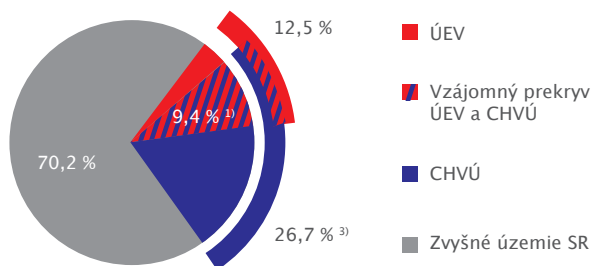
Európska sústava chránených území – Natura 2000

Sústava Natura 2000 **zaberá** približne **tretinu územia Slovenska** a tvoria ju **dva typy území**:

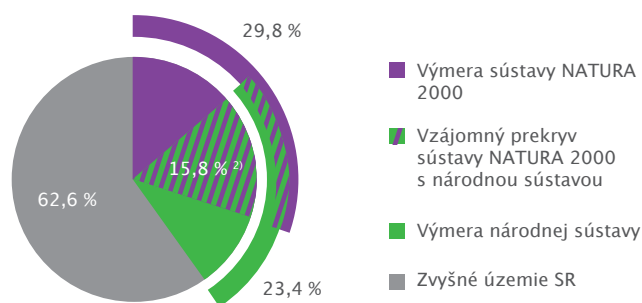
- územia európskeho významu (ÚEV) – 642 území s výmerou 615 287 ha a
- chránené vtáčie územia (CHVÚ) – 41 území s výmerou 1 309 977 ha (podľa GIS).

Po odčítaní vzájomného prekryvu je to približne 1 463 tis. ha.

Graf 028 | Prehľad vzájomného prekryvu území sústavy Natura 2000

Graf 029 | Prehľad prekryvu území sústavy Natura 2000 s národnou sústavou chránených území

¹⁾ vzájomný prekryv ÚEV a CHVÚ predstavuje 31,6 % z ich spoločnej výmery

²⁾ vzájomný prekryv národnej sústavy CHÚ a sústavy Natura 2000 predstavuje 42,3 % z ich spoločnej výmery

³⁾ výmera CHVÚ podľa GIS je 1 310 287 ha (26,7 %), podľa vyhlášok (v ktorých sú viaceré chybné údaje) je však ich výmera 1 284 806 ha (26,2 %)

Zdroj: ŠOP SR

Územia európskeho významu

- V roku 2021 MŽP SR, ŠOP SR a okresné úrady zabezpečili **prerokovania 2. fázy návrhov doplnenia národného zoznamu ÚEV** s vlastníkami, správcami, najomcami dotknutých pozemkov (uskutočnilo sa 25 prerokovaní).
- Po vyhodnotení výsledkov rokovaní bol **prípravený návrh materiálu na rokovanie vlády SR pozostávajúci z 97 lokalít na výmere viac ako 10 000 ha**. Išlo o lokality vymedzené v zmysle požiadaviek EK k dostatočnosti národného zoznamu ÚEV. 79 lokalít bolo vymedzených pre ochranu trávnych biotopov (z toho 4 lokality aj pre sysla pasienkového), 9 lokalít je vymedzených pre ochranu rýb, resp. mihúl, 5 lokalít na ochranu dubových lesov, 2 lokality pre ochranu 2 druhov bezstavovcov, 1 lokalita pre ochranu vodného biotopu a lužných lesov a 1 lokalita pre ochranu slanísk.
- Nadalej prebiehal proces **aktualizácie a spresňovania hraníc ÚEV** podľa vopred stanovených pravidiel pre prípravu konsolidovaného znenia národného zoznamu ÚEV, ktorý bude obsahovať ÚEV schválené vládou od roku 2004.

Mapa 005 | Európska sústava chránených území – Natura 2000

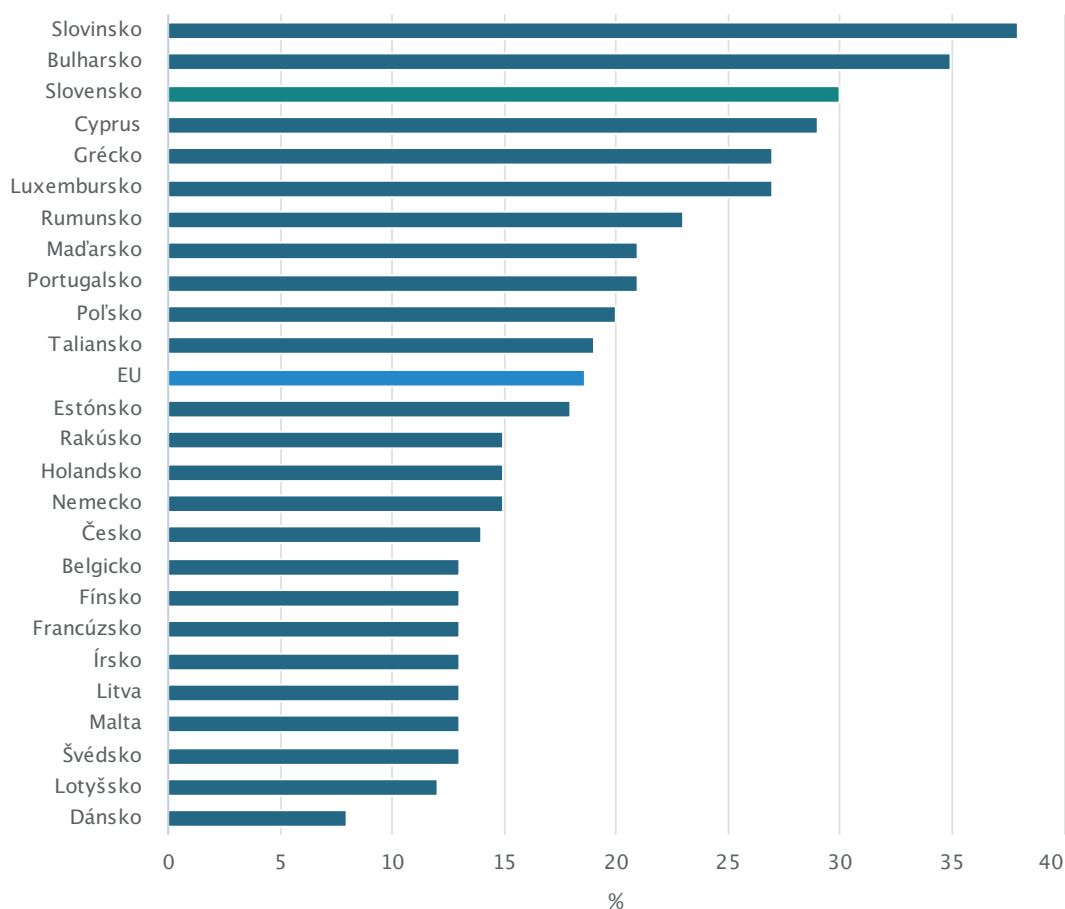

Zdroj: ŠOP SR

Chránené vtáče územia

- **Vyhlásených** bolo už **všetkých 41 lokalít CHVÚ** (všeobecne záväznými právnymi predpismi), pričom zaberajú 26,7 % SR.
- ŠOP SR v súčinnosti s MŽP SR **dopracovala** odborné návrhy **programov starostlivosti (PS)** o CHVÚ (ktoré sú dokumentáciou ochrany prírody podľa § 54 zákona o ochrane prírody a krajiny spracovávanou na 30 rokov), pričom v rôznom štádiu spracovania, resp. schvaľovania bolo **9 PS** o CHVÚ. V súvislosti s novou vyhláškou č. 170/2021 Z. z. sa **zjednodušila ich osnova** a podľa požiadaviek EK boli **doplnené ciele ochrany** pre predmety ochrany dotknutého CHVÚ.
- V roku 2021 ŠOP SR a MŽP SR vypracovali **odborný návrh PS o CHVÚ Senianske rybníky**, ktorý zahŕňa aj NPR Senianske rybníky, uskutočnilo sa jeho verejné prerokovanie, zaslanie na MŽP SR, ktoré ho predkladá do pripomienkovacieho procesu. Dopracovaný bol aj odborný návrh PS o **CHVÚ Medzibodrožie**, ktorý bol tiež prerokovaný a následne predložený na predbežné aj medzirezortné pripomienkové konanie. Predloženie oboch materiálov na schválenie vládou SR bolo plánované na začiatok roka 2022. ŠOP SR **spracúvala návrhy PS o CHVÚ Tatry, CHVÚ Volovské vrchy, CHVÚ Malá Fatra a CHVÚ Veľká Fatra** a uskutočnila predrokovávajúca so subjektami, resp. vlastníkami dotknutých pozemkov. V prípade návrhu PS o CHVÚ Muránska planina – Stolica sa v roku 2021 uskutočnili prerokovania pripomienok vznesených k návrhu z januára 2020.
- V rámci už schválených PS o CHVÚ sa **priebežne realizujú** v nich zadefinované **aktivity a opatrenia**.
- **V roku 2021 malo vládou schválený PS z celkovo 41 CHVÚ 20 z nich.**

Graf 030 | Medzinárodné porovnanie podielu území Natura 2000 na celkovej výmere krajiny (2021)

Zdroj: EK (Natura 2000 Barometer, EÚ-27)

Územia medzinárodného významu

Väčšina území medzinárodného významu je aj súčasťou národnej sústavy CHÚ. Ak tomu tak nie je, podľa § 28b ods. 3 zákona o ochrane prírody a krajiny by mali byť za CHÚ vyhlásené. Tieto lokality sú zverejnené na stránke MŽP SR.

Územia s Európskym diplomom Rady Európy pre chránené územie

- NPR Dobročský prales (1998),
- NP Poloniny (1998).

Obidve chránené územia získali v roku 2018 toto prestížne medzinárodné ocenenie opätovne na ďalšie desaťročné obdobie.

Biosférické rezervácie

(v rámci Programu OSN Človek a biosféra - MaB)

- Biosférická rezervácia (BR) Poľana (1990),
- BR Slovenský kras (1977),
- BR Východné Karpaty (1998; trilaterálna BR: Poľsko/Slovensko/ Ukrajina),
- BR Tatry (1992; bilaterálna BR: Poľsko/Slovensko).

Ramsarské lokality

(v rámci Dohovoru o mokradiach majúcich medzinárodný význam predovšetkým ako biotopy vodného vtáctva, tzv. Ramsarský dohovor)

Tabuľka 020 | Prehľad ramsarských lokalít na Slovensku

Názov ramsarskej lokality (RL)	Plocha (ha)	Okres	Dátum zapísania
1. Parížske močiare	184,0	Nové Zámky	2.7.1990
2. Šúr	1 136,60	Pezinok	2.7.1990
3. Senné - rybníky	425,0	Michalovce	2.7.1990
4. Dunajské luhy	14 488,0	Bratislava II, V, Senec, D. Streda, Komárno	26.5.1993
5. Moravské luhy (trilaterálna RL: Slovensko/ Česko/Rakúsko)	5 380,0	Bratislava IV, Malacky, Senica, Skalica	26.5.1993
6. Latorica	4 404,7	Michalovce, Trebišov	26.5.1993
7. Alúvium Rudavy	560,0	Malacky, Senica	17.2.1998
8. Mokrade Turca	750,0	Martin, Turčianske Teplice	17.2.1998
9. Poíplie (bilaterálna RL: Slovensko/ Maďarsko)	410,9	Levice, Veľký Krtíš	17.2.1998
10. Mokrade Oravskej kotliny	9 287,0	Námestovo, Tvrdošín	17.2.1998
11. Rieka Orava a jej prítoky	865,0	Dolný Kubín, Tvrdošín	17.2.1998
12. Domica (bilaterálna RL: Slovensko/ Maďarsko)	622,0	Rožňava	2.2.2001
13. Tisa (bilaterálna RL: Slovensko/ Maďarsko)	734,6	Trebišov	4.12.2004
14. Jaskyne Demänovskej doliny	1 448,0	Liptovský Mikuláš	17.11.2006
Spolu	40 695,8	0,8 % z územia SR	

Zdroj: ŠOP SR

Svetové prírodné dedičstvo UNESCO

(v rámci Dohovoru o ochrane svetového kultúrneho a prírodného dedičstva)

Svetové dedičstvo (SD) predstavuje jedinečnú hodnotu, ktorá presahuje národné hranice, je dôležitá pre súčasné a budúce generácie celého ľudstva a jeho permanentná ochrana má najvyššiu dôležitosť u medzinárodnej komunity ako celku.

Ochrana SD (kultúrneho, prírodného i zmiešaného) je zabezpečená prijatím **Dohovoru o ochrane svetového kultúrneho a prírodného dedičstva** na generálnej konferencii UNESCO v Paríži v roku 1972, ktorý **SR ratifikovala 15. 11. 1990**.

Zoznam SD k roku 2021 obsahoval **1 154 lokalít** celého sveta, z toho 897 kultúrnych, 218 prírodných a 39 zmiešaných zo

167 členských štátov Dohovoru.

Celkovo sú do **Zoznamu svetového dedičstva** zapísané **za SR dve prírodné lokality:**

- **Jaskyne Slovenského krasu a Aggteleckého krasu** (Berlín, 1995), ku ktorým v roku 2000 pribudla **Dobšinská ľadová jaskyňa** vrátane Stratenskej jaskyne a jaskyne Psie diery ako jedného jaskynného systému vo vrchu Duča (Cairns, 2000),
- **Staré bukové lesy a bukové pralesy Karpát a iných regiónov Európy** (Christchurch, 2007; rozšírenie v roku 2011, 2017 a 2021).

Mapa 006 | Svetové prírodné dedičstvo v SR

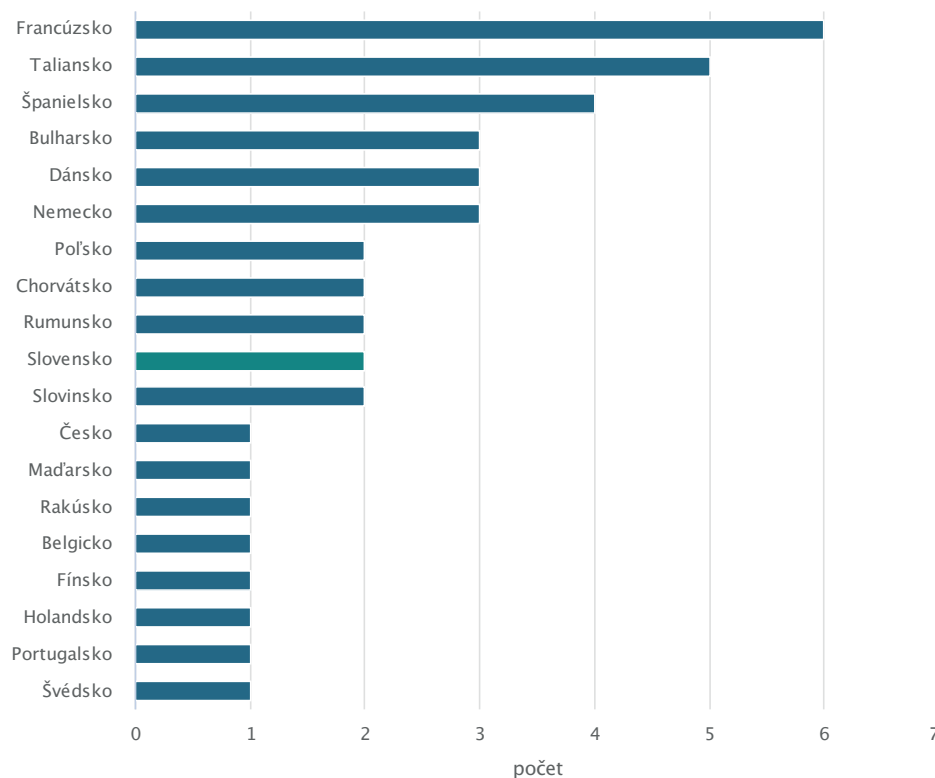

Zdroj: ŠOP SR

Medzi navrhované prírodné lokality, príp. zaradené do výberu na nomináciu do SD k roku 2021 za SR patria:

1. Gejzír v Herľanoch 2. Prírodná a kultúrna krajina v Dunajskom regióne (predpokladaný spoločný návrh s Českom, Rakúskom a Maďarskom) 3. Krasové doliny Slovenska (doplnenie návrhu Rokliny Slovenského raja)	4. Mykoflóra Bukovských vrchov 5. Prírodné rezervácie Tatier (predpokladaný spoločný návrh s Poľskom) 6. Originálne lúčne pasienky na Slovensku

Graf 031 | Porovnanie počtu prírodných lokalít SD v krajinách EÚ

Poznámka: Stav k roku 2021
Zdroj: UNESCO

Významné podzemné lokality pre netopiere v Európe

(v rámci Dohody o ochrane európskych populácií netopierov - EUROBATS)

- 83 lokalít na Slovensku.

Využitie vybraných ekonomických nástrojov

V rámci **predkupného práva štátu** v CHÚ s 3. až 5. stupňom ochrany v zmysle § 63 zákona o ochrane prírody a krajiny posudzovala ŠOP SR **22 žiadostí**, ktoré boli doručené na MŽP SR.

Náhrady za obmedzenie bežného obhospodarovania podľa § 61e zákona o ochrane prírody a krajiny boli v roku 2021 **vyplatené** vo výške **10 069 434,80 eur**.

Starostlivosť o chránené územia

V roku 2021 sa realizovalo niekoľko prieskumov za účelom **inventarizácie ichtyofauny** v rámci pôsobnosti ŠOP SR – Správy CHKO Štiavnické vrchy a Správy CHKO Strážovské vrchy.

Vo viacerých CHÚ bol realizovaný inventarizačný výskum **penovcov** a inventarizačný výskum a mapovanie **závrťov**.

V roku 2021 neboli **schválené žiadne nové programy starostlivosti** o chránené územia. Prebiehala úprava návrhu PS

o NP Muránska planina/CHVÚ Muránska planina – Stolica v zmysle vznesených pripomienok zo schvaľovacieho procesu, interná oponentúra odborného návrhu PS o CHKO Vihorlat, bol pripravovaný PS o lokalitu SD Staré bukové lesy a bukové pralesy Karpát a iných regiónov Európy. PS vypracované z OP KŽP boli postupne prepracované v zmysle novej osnovy vyhlášky č. 170/2021 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon o ochrane prírody a krajiny a v priebehu roka 2022 budú predkladané do schvaľovacieho procesu.

Tabuľka 021 | Regulačné zásahy v roku 2021

Kategória	druh zásahu / počet lokalít
Voľná krajina	Kosenie a odstraňovanie biomasy / 18
	Pasenie / 1
	Výrub náletových drevín / 4
	Ochrana pred ohryzom zverou / 3
	Záchranný transfer druhu / 1
CHKO	Kosenie a odstraňovanie biomasy / 12
	Pasenie / 2
	Výrub náletových drevín / 4
NP + ich OP	Kosenie a odstraňovanie biomasy / 6
	Pasenie / 1
	Výrub náletových drevín / 8
Ostatné kategórie CHÚ	Kosenie a odstraňovanie biomasy / 132
	Pasenie / 12
	Výrub náletových drevín / 49
	Mulčovanie / 2
	Vyhrabanie stariny / 2
Zdroj: ŠOP SR	Ochrana pred ohryzom zverou / 2

K roku 2021 má ŠOP SR vo vlastnej správe **60 náučných chodníkov** (NCH), pričom na 21 NCH prebiehala obnova a údržba. V roku 2021 nepribudol žiadny nový NCH.

Z **náučných lokalít** (NL) má k roku 2021 vo vlastnej správe **32 NL**, pričom údržba bola realizovaná na 6 NL.

ŠOP SR prevádzkuje **16 informačných stredísk ochrany prírody** (IS) a **5 náučných areálov**. IS sú zamerané na poskytovanie informácií o CHÚ a propagáciu ochrany prírody. Celkovo ich navštívilo viac ako 23 876 návštevníkov.

V roku 2021 **pribudli nové náučné zariadenia**:

- **NP Slovenský raj** – Zážitkový areál Zelená strecha, téma: lúčne biotopy, geológia, panel jasoň červenoooký, syseľ pasienkový – 3D model, 3 typy lúčnych spoločenstiev na zelenej streche, interaktívny stolček (Ako vonia lúka)

Ochrana jaskýň

V roku 2021 boli **vyhlásené dve nové OP jaskýň** a v prípade jedného OP došlo k **rozšíreniu** jeho rozlohy. **Vybuovali sa** štyri nové **uzávery do jaskýň** a vykonala sa oprava jedného poškodeného uzáveru jaskyne. **Vyčistené** boli štyri lokality od komunálneho a biologického odpadu. Priebežne počas celého roka prebiehali po celom Slovensku **kontroly nesprístupnených jaskýň** zamerané na identifikáciu poškodenia jaskýň a ich uzáverov. Kontroly vykonávali zamestnanci SSJ a stráž prírody.

EKOSYSTÉMOVÉ SLUŽBY

Envirostratégia 2030 zaväzuje vládu SR „**ohodnotiť a udržateľne využívať ekosystémové služby**“.

Ekosystémové služby (ES) predstavujú prínosy a úžitky, ktoré ľuďom poskytujú ekosystémy. Envirostratégia 2030 si do roku 2030 vytýčila cieľ, že sa na všetky ES bude prihliadať rovnocenne a budú sa zohľadňovať aj v národnom systéme účtovníctva. ES budú ohodnotené a kvantifikované a brané do úvahy pri investíciách a tvorbe politik, ako aj pri posudzovaní vplyvu činností na životné prostredie. Podporí sa tiež tvorba komplexného systému hodnotenia ES a ich udržateľného využívania a zväžia sa možnosti ich speňaženia. Platby za ES vytvoria dostatočnú motiváciu na ich zachovávanie.

V roku 2021 spolupracovalo MŽP SR ako spolugestor so ŠÚ SR vo veci **novelizácie** nariadenia Európskeho Parlamentu a Rady (EÚ) 691/2011 o environmentálnych účtoch, ktorým sa pridávajú do tohto nariadenia **nové moduly vrátane ekosystémových účtov** (príloha IX – Ekosystémové účty). Tým vzniká rezortu životného prostredia nová agenda týkajúca sa tvorby a vykazovania účtov rozsahu a stavu ekosystémov, ako aj účtov poskytovaných ES s povinnosťou reportingu približne od roku 2025.

- **CHKO Horná Orava** – pribudol 1 informačný bod (IB).

Rekonštrukcia a výstavba prebiehala v IS Podlesok v **NP Slovenský raj** – náučný a zážitkový areál pri Stredisku environmentálnej výchovy Prvosienka: Raj v rukách človeka, výstavba nových expozícií. Dobudované boli 3 IB na lokalite Holý vršok v k. ú. Vernár (prírodné a kultúrne pomery okolia Barbolice a Holého vrška v NP Slovenský raj) v spolupráci s OZ Werner. V NP Poloniny došlo k vylúčeniu z evidencie 19 IB mimo CHÚ. **Údržba** bola realizovaná **na 10 IB**.

Mimo prevádzky boli IS Slaná voda, Oravská Polhora – **CHKO Horná Orava** a IS Liptovský Hrádok (čaká na rekonštrukciu), IS Liptovská Teplička – **NAPANT**.

K roku 2021 bolo v SR **evidovaných 7 723 jaskýň**, ktoré sú zároveň podľa zákona o ochrane prírody a krajiny aj prírodnými pamiatkami. Z nich **44 najvýznamnejších** bolo zaradených medzi **národné prírodné pamiatky**. **Sprístupnených bolo 19 jaskýň**, z toho ŠOP SR – **Správa slovenských jaskýň** (SSJ) **prevádzkovala 13 jaskýň**. Počet **verejnosti voľne prístupných jaskýň** bol **45** a celkový počet **jaskýň s vyhláseným ochranným pásmom** bol 22.

Z hľadiska metodického postupu bol v rámci projektu Interreg CENTRAL EUROPE „Budovanie kapacít pre manažment chránených území v Karpatoch pre integráciu a harmonizáciu ochrany biodiverzity a miestneho socio-ekonomického rozvoja“ (Centralparks) vyvinutý **Karpatský súbor nástrojov pre hodnotenie ekosystémových služieb (Carpathian Ecosystem Services Toolkit – CEST)**, ktorý je výsledkom práce odborníkov z karpatského regiónu vrátane Slovenska. Tento sprievodca poskytuje praktické kroky pre vypracovanie a využívanie hodnotenia ES pri rozhodovacích procesoch a politikách v mnohých oblastiach.

MŽP SR bolo v roku 2021 ako partner súčasťou tvorby a podania **celoeurópskeho projektu SELINA** na obdobie 5 rokov v rámcovom programe EÚ pre výskum a vývoj **Horizont Európa 2021 – 2027**, ktorý **nadväzuje** v novej dekáde **na proces MAES** (Mapping and Assessment of Ecosystems Services), a to tvorbou metodiky pre zisťovanie stavu ekosystémov a ich obnovu, podporu integrácie konceptu ES do rozhodovacích a plánovacích procesov ako aj postup v oblasti ekosystémového účtovníctva.

DOHOVOR RADY EURÓPY O KRAJINE

Dohovor Rady Európy o krajine (pôvodným názvom Európsky dohovor o krajine) je prvou medzinárodnou zmluvou, ktorá sa týka všetkých aspektov kultúrnej krajiny. Priniesol **prevratný pohľad** na skutočnosť, že krajina tvorí kľúčový prvok priaznivých podmienok pre život jednotlivca i spoločnosti. Dohovor chápe krajinu ako základnú zložku prostredia obyvateľstva, ako vyjadrenie rozmanitosti ich spoločného kultúrneho a prírodného dedičstva a základ ich identity. Jeho **cieľom** je ochrana, manažment a plánovanie krajiny a organizovanie spolupráce medzi zmluvnými stranami dohovoru.

Na **podpis a ratifikáciu** bol dohovor členskými krajinami Rady Európy otvorený dňa **20. októbra 2000** vo Florencii. K 31. 12. 2021 **pristúpilo** k dohovoru 41 členských krajín Rady Európy, 40 z nich ho **ratifikovalo** a následne v nich vstúpil do platnosti. Na Slovensku platí dohovor **od 1. decembra 2005**. Zmluvné strany nim ustanovili **nástroj** zameraný na dosiahnutie udržateľného rozvoja, založeného na vyvážených a harmonických vzťahoch medzi sociálnymi potrebami, hospodárskou činnosťou a životným prostredím.

Vyhodnotenie implementácie Dohovoru Rady Európy o krajine v roku 2021

Súčasnou implementácie dohovoru je manažment **nominácie zástupcu SR v Cene Rady Európy za krajinu**. Na podporu prezentácie úspešných aktivít smerujúcich k ochrane, manažmentu a plánovaniu krajiny udeľuje SR od roku 2010 **Cenu Slovenskej republiky za krajinu**, ktorá je čestným vyznamenaním pre organizácie, ktoré ideovo, tematicky a prakticky prispievajú k implementácii Dohovoru o krajine Rady Európy na národnej úrovni a udeľuje sa v dvojročnom cykle. Vyhlasovateľom ceny je MŽP SR a úlohu národného koordinátora zabezpečuje SAŽP.

Na základe výsledkov 6. ročníka v roku 2020 **získal nomináciu SR na účasť v Cene Rady Európy za krajinu 2020/2021** laureát národného kola – **občianske združenie KRAJ**. Projekt Včelí KRAJ bol v januári 2021 nominovaný prostredníctvom stálej misie SR pri Rade Európy v Štrasburgu. Cieľom projektu bolo budovať udržateľnú krajinu formou ochrany opeľovačov a zabezpečením opeľovacej činnosti včelami, ale aj prirodzenými opeľovačmi. Občianske združenie vybudovalo vzdelávacie centrum a prevádzkuje dve jedinečné vzdelávacie včelnice určené širokej laickej i odbornej verejnosti, o. i. organizuje kurzy včelárstva pre začiatočníkov a bezplatné jednorôčné včelárske kurzy pre dlhodobo nezamestnaných, venuje sa sociálnemu podnikaniu zameranému na výrobu včelích produktov a včelárskeho vybavenia.

RÁMCOVÝ DOHOVOR O OCHRANE A TRVALO UDRŽATEĽNOM ROZVOJI KARPÁT

Rámcový dohovor o ochrane a trvalo udržateľnom rozvoji Karpát (tzv. **Karpatský dohovor**) bol prijatý a podpísaný siedmimi stredoeurópskymi a východoeurópskymi krajinami (Česko, Maďarsko, Poľsko, Rumunsko, Srbsko, Slovensko a Ukrajina) v máji 2003 v Kyjeve a do platnosti vstúpil v roku 2006. **Cieľom dohovoru** je zabezpečiť spoluprácu jednotlivých zmluvných strán a komplexný prístup pri ochrane a trvalo udržateľnom rozvoji Karpát.

V snahe podporiť **európsku spoluprácu s mimoeurópskymi štátmi**, ktoré si želajú implementovať ustanovenia dohovoru, vstúpil do platnosti dňa 1. júla 2021 **Protokol, ktorým sa mení a dopĺňa Európsky dohovor o krajine**. Pred jeho prijatím, v pôvodnom znení, bol dohovor výhradne európskym regionálnym dohovorom, ktorého zmluvnými stranami mohli byť iba európske štáty. Cieľom prijatia protokolu bola zmena znenia dohovoru tak, aby umožňovala prístupenie neeurópskych štátov ako zmluvných strán dohovoru.

Kompetentným orgánom pre koordináciu, riadenie plnenia záväzkov a koordinovanie spolupráce s dotknutými rezortmi v rámci implementácie dohovoru **v SR je MŽP SR**. Podpora implementácie dohovoru na Slovensku je orientovaná do **štyroch hlavných pilierov**: inštitucionálna podpora, propagácia, spolupráca a odborná podpora.

Cenu Rady Európy za krajinu 2020/2021 získal spomedzi dvanástich krajín **taliansky projekt** „Biodiverzita v meste: Bergamo a údolie Astino“, realizovaný Fondazione della Misericordia Maggioreof Bergamo, ktorý bol zameraný na obnovu komplexu kláštora Astino a regeneráciu krajiny v priľahlom údolí na rozlohe 60 ha.

Občianske združenie KRAJ úspešne reprezentovalo SR a **získalo špeciálne uznanie medzinárodnej poroty**. Nadviazalo tým na úspechy predchádzajúcich kandidátov. Z doterajších šiestich nominácií získalo Slovensko špeciálne uznanie už štvrtýkrát.

Ďalší ročník Ceny Slovenskej republiky za krajinu bude realizovaný v roku 2022. Viac informácií o európskej cene je dostupných na www.coe.int/en/web/landscape/landscape-award-alliance a národnej cene na www.cenazakrajinu.sk

Nosným odborným podujatím roka bol **XXIV. ročník konferencie KRAJINA - ČLOVEK - KULTÚRA** s podtitulom „Pretváranie a ovplyvňovanie kvality krajiny“. V rámci podpory dohovoru a výmeny poznatkov v procese starostlivosti o krajinu v SR sa v roku 2021 uskutočnil v poradí už **XIII. ročník Informačného dňa k Dohovoru o krajine Rady Európy**.

nených území v Karpatoch pre integrovanie a harmonizovanie ochrany biodiverzity a miestneho socio-ekonomického rozvoja (**Centralparks**), Zabezpečenie funkčnosti nadnárodne významných ekologických koridorov v povodí Dunaja (**SaveGREEN**) a Bukové lesy svetového dedičstva: posilnenie a katalyzácia ekosystémového udržateľného rozvoja (**BEECH POWER**) (viac informácií na <https://www.sopsr.sk/web/>).

Zástupcovia SR sa aktívne zúčastnili na **zasadnutiach príslušných pracovných skupín** – Pracovná skupina pre zmenu klímy, Pracovná skupina pre biodiverzitu, Pracovná skupina pre udržateľný turizmus, v rámci ktorej predstavila SAŽP prípravu štúdie Analýzy a návrhy prírodného turizmu (spracovávané v piatich chránených územiach). MŽP SR v roku 2021 **zabezpečilo preklad** Záverov COP6, preklad medzinárodného Akčného plánu na ochranu veľkých šeliem a zabezpečenie ekologického prepojenia v Karpatoch a preklad Spoločného strategického akčného plánu na roky 2021 – 2026 na implementáciu Protokolu o trvalo udržateľnej doprave. Uskutočnilo sa interné online stretnutie expertov ŠOP SR a MŽP SR k **monitoringu veľkých šeliem**, k implementácii Akčného plánu, k zloženiu a úlohám expertnej skupiny, vrátane pripomienkovania materiálov o veľkých šelmách.

GEOPARKY

Geoparky predstavujú územia vedeckej dôležitosti nielen z aspektu geologického, ale aj z hľadiska ich archeologickej, montanistickej, kultúrno-historickej či etnografickej osobitosti európskeho významu. Okrem potenciálu pre vedecký výskum, zameraný na environmentálnu oblasť vrátane vzdelávania, môžu byť významným aspektom pre miestny rozvoj smerujúci k novým ekonomickým a kultúrnym aktivitám regiónu paralelne s úsilím ochrany a zachovania geologického bohatstva Slovenska.

SR sa geoparkom venuje od roku 2002, pričom im svoju systematickú podporu vyjadrila schválením **Návrhu koncepcie geoparkov SR** v roku 2008 a následne jej aktualizáciou v roku 2015 (koncepcia), ako aj prijatím **Akčného plánu pre implementáciu opatrení na zabezpečenie realizácie aktualizovanej Koncepcie geoparkov SR**.

V zmysle koncepcie a v súlade s usmernením UNESCO bola tiež v roku 2015 konštituovaná **Medzirezortná komisia Sieť geoparkov Slovenskej republiky** (komisia) so štatútom poradného orgánu ministra životného prostredia SR, ktorá zároveň plní úlohy národnej komisie pre geoparky a reprezentuje riadiaci výbor **Siete geoparkov SR** (SG SR) vyhlásenej v roku 2016.

V roku 2021 boli na Slovensku prevádzkované **4 územia SG SR**:

- **Banskoštiavnický** (BŠG),
- **Banskobystrický** (BBG),
- cezhraničný slovensko-maďarský **Novohradský geopark** (NNG) s medzinárodným názvom Novo-hrad-Nógrád UNESCO geopark, ktorý sa stal v roku 2010 členom Európskej siete geoparkov (EGN) a Globálnej siete geoparkov UNESCO (GGN) a

Uvedené projekty Interreg podporujú tiež plnenie úloh **Karpatskej sústavy chránených území (CNPA)**. Bola zabezpečená **účasť** na 3. konferencii karpatských chránených území s prezentáciami (Visegrád, Maďarsko), na zasadnutiach Riadiaceho výboru CNPA (online, resp. Krakov, Poľsko), na online Alpine-Carpathian Biodiversity Forum s otváracím príhovorom v mene CNPA, ako aj na konzultáciách so Sekretariátom Karpatského dohovoru a na pripomienkovaní a aktualizácii materiálov (vyhodnotenie implementácie strednodobej stratégie CNPA, aktualizácia prehľadu chránených území zaradených ako členov CNPA a kontaktných osôb). V spolupráci s asociáciou ALPARC zorganizovali správy PIENAP, CHKO Horná Orava, RCOP Prešov a CHKO Poľana **podujatie Mládež v horách 2021** v rámci jeho 6. ročníka. Viac informácií je uvedených na webe: <http://www.sopsr.sk/web/?cl=20801>.

V roku 2021 sa zintenzívnila spolupráca s Alpským dohovorom a aj celosvetovými organizáciami zastrešujúcimi horské oblasti ako aj s Dohovorom o biologickej diverzite.

- **Geopark Malé Karpaty**, najmladší člen SG SR menovaný za Geopark Slovenskej republiky v roku 2021.

Popri týchto etablovaných geoparkoch je na Slovensku evidované ešte jedno **potenciálne územie „Zemplínskeho geoparku“**, v ktorom sa jeho manažment snaží realizovaním rôznych podporných aktivít začleniť medzi geoparky SR (GSR) a tým získať vyššie uvedený status.

Aktivity v územiach GSR boli v roku 2021 sústredené hlavne na podporu koordinačnej a koncepcnej činnosti, zvyšovanie environmentálneho povedomia verejnosti a participáciu v Medzirezortnej komisii SG SR.

Medzi **činnosti** zamerané **na podporu koordinácie geoparkov** patrilo o. i. napr. vytvorenie interaktívnej mapy BŠG a 3D modelu Štiavnického stratovulkánu, spolupráca so zástupcami CHKO Štiavnické vrchy vo veci rekonštrukcie NCH Po Žile Terézia a Slovenského banského múzea pri rekonštrukcii Náučnej geologickej expozície, a tiež komunikácia so správcami web stránky www.naucnechodniuky.eu (Univerzita Komenského v Bratislave) vo veci prípravy a poskytnutia grafických podkladov pre upgrade informácií týkajúcich sa novovybudovaných, ako aj existujúcich náučno-turistických trás v území BŠG.

Ostatné aktivity GSR boli zamerané na udržateľnosť manažérskych štruktúr, budovanie infraštruktúry a jej starostlivosť, implementáciu vlastných stratégií, monitoring, konzultačnú a poradenskú činnosť pre obce, vysoké školy, občianske združenia, realizáciu projektov a pod.

Viac informácií o geoparkoch je možné získať prostredníctvom <http://www.geopark.sk/>.

ÚZEMNÉ PLÁNOVANIE

Základným územnoplánovacím dokumentom SR je **Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001**, ktorá bola aktualizovaná v roku 2010. Na úrovni regiónov majú všetky samosprávne kraje platné územné plány, ktoré podľa potreby priebežne aktualizujú v súlade s ustanoveniami stavebného zákona. Ministerstvo dopravy a výstavby SR podporuje od roku 2006 každoročne obce poskytovaním dotácií na

spracovanie územnoplánovacích dokumentácií obcí podľa zákona č. 226/2011 Z. z. o poskytovaní dotácií na spracovanie územnoplánovacej dokumentácie obcí.

Pre rok **2021** bola **poskytnutá dotácia** pre 79 obcí vo výške **610 000 eur**.

Tabuľka 022 | Stav územnoplánovacej dokumentácie podľa jednotlivých krajov

Kraj	Celkový počet obcí	Počet schválených plánov obcí a miest, ich zmien a doplnkov			
		2018	2019	2020	2021
Bratislavský	90	14	6	6	5
Trnavský	251	45	42	43	46
Trenčiansky	276	32	30	26	25
Nitriansky	354	19	24	30	18
Banskobystrický	516	23	32	30	20
Žilinský	315	27	36	26	18
Prešovský	665	39	52	52	59
Košický	440	40	32	23	37
Spolu	2 929	239	254	236	228

Zdroj: MDV SR